

مقاله پژوهشی: تبیین گفتمان ولایت فقیه در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی با استفاده از روش ساختاری تفسیر

الله‌مراد سیف^۱، مرتضی عزتی^۲، نبی‌الله دهقان^۳، حمید محمد میرزایی^۴

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۰۸

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۱/۰۹

چکیده

در دهه عدالت و پیشرفت، رهبر معظم انقلاب اسلامی به دکترین جهاد اقتصادی، مدیریت و روحیه جهادی و سیاست اقتصاد مقاومتی توجه خاص نموده است. هدف از این پژوهش کاربرد روش ساختاری تفسیری و طبقه‌بندی و بررسی روابط مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از نتایج تحلیل محتوای کیفی و تحلیل گفتمان بیانات ولایت فقیه در موضوع جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی است و اینکه کدام‌یک اثرگذارتر و کدام‌یک اثرپذیرتر می‌باشند. رویکرد این تحقیق کیفی و ماهیت آن کاربردی است. در این پژوهش ابتدا تعاریف جهاد اقتصادی، گفتمان ولایت فقیه و نظریه جهاد اقتصادی از منظر ولایت فقیه و پیشینه موضوعات مشابه ارائه شده و همچنین روش ساختاری تفسیری در تبیین تحلیل‌های محتوا و گفتمان معرفی شده است. در ادامه نتایج تحلیل محتوای کیفی و تحلیل گفتمان بیانات امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به تفکیک در موضوع جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی ارائه گردیده و مؤلفه‌های استخراج‌شده با استفاده از روش ساختاری تفسیری، ماتریس‌های خودتعاملی ساختاری، دسترسی‌پذیری، سازگار شده و تحلیل MICMAC^۵ ارائه گردیده و در نهایت طبقات و ارتباط بین مؤلفه‌ها شناسایی شده است.

کلید واژه‌ها: مدل ساختاری تفسیری، تحلیل گفتمان، جهاد اقتصادی، اقتصاد مقاومتی

۱. دانشیار اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین (ع)

۲. استادیار دانشگاه تربیت مدرس

۳. استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی

۴. نویسنده مسئول و دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی، گرایش آینده‌پژوهی، دانشگاه عالی دفاع ملی.

Hmmirzai110@gmail.com

۵. Matrice d'Impacts croises. multiplication appliquée an classment (cross. impact matrix multiplication applied to classification).

مقدمه

ولی فقیه همواره به‌عنوان بالاترین مقام حاکمیتی کشور، در شرایط سخت، ناهموار و متلاطمی که دشمنان داخلی و خارجی انقلاب اسلامی تدارک دیده‌اند؛ با بصیرت، همه-جانبه‌نگری و آینده‌نگری؛ خطوط اصلی، راهنما، دکترین، اهداف و سیاست‌های لازم در هر زمان و شرایط خاص را برای مردم و مسئولین تبیین نموده است، وظیفه شرعی، قانونی و اعتقادی مردم و مسئولین ایجاب می‌نماید برای تحقق منویات و رهنمودهای ایشان با دقت و احساس مسئولیت، همت بگمارند.

یکی از موضوعات حائز اهمیت که رهبر معظم انقلاب اسلامی به‌ویژه در دهه عدالت و پیشرفت، به آن توجه خاص نموده است، جنگ تمام‌عیار اقتصادی با دشمن است که در قالب دکترین جهاد اقتصادی، مدیریت و روحیه جهادی و سیاست اقتصاد مقاومتی تشریح گردیده است. ارائه الگوی راهبردی جهاد اقتصادی (مبتنی بر اقتصاد مقاومتی) موضوع پایان‌نامه دکتری نویسنده در دانشگاه عالی دفاع ملی است، در این مقاله بخشی از نتایج پایان‌نامه مذکور مورد استفاده قرار گرفته و مدل ساختاری تفسیری را به کار می‌گیرد تا سطوح متغیرها و روابط بین آن‌ها را ارائه نماید، به عبارتی نتایج تحلیل گفتمان بیانات امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری از آن پژوهش مورد استفاده قرار گرفته تا با استفاده از مدل ساختاری تفسیری تبیین گردد.

هدف از این پژوهش، کاربرد روش ساختاری-تفسیری و طبقه‌بندی مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از نتایج تحلیل محتوای کیفی و تحلیل گفتمان بیانات ولایت‌فقیه در موضوع جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی است، این روش بیانگر روابط بین مؤلفه‌ها نیز خواهد بود و میزان تأثیرپذیری و تأثیرگذاری هریک را بر اساس تحلیل و تفسیر انجام‌شده از روابط تعیین می‌نماید.

مرجع مورد قبول و وثوق که بیانات ولایت‌فقیه به آن استناد شده است، پایگاه اینترنتی رسمی مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) است و پایگاه اینترنتی امام خمینی^(ره) دربردارنده صحیفه نور که بیانات امام خمینی^(ره) در آن گردآوری شده است.

در این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال هستیم که روابط معیارها و مؤلفه‌ها در گفتمان ولایت‌فقیه در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی به تفکیک تحلیل

گفتمان بیانات امام خمینی^(ره) و تحلیل گفتمان بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) در ابعاد مختلف چیست و کدام‌یک از مؤلفه‌های تبیین‌شده در تحلیل گفتمان‌ها، پیشران و اثرگذار هستند و کدام‌یک وابسته و اثرپذیر می‌باشند.

سؤال فرعی تحقیق نیز به این شرح می‌باشد: «معیارها و مؤلفه‌های گفتمان ولایت‌فقیه در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی به تفکیک در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، اخلاق، ارزش‌ها و فرهنگی، علمی و فناوری، قانونی کدام‌اند؟»

۱. مبانی نظری تحقیق

بر اساس بررسی‌های به‌عمل‌آمده از طریق جستجوی کتابخانه‌ای و نیز جستجوی اینترنتی تاکنون از روش ساختاری تفسیری در تبیین بیانات ولایت‌فقیه در موضوع جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی استفاده نشده است.

با عنایت به اینکه عنوان تحقیق به دو بخش عمده، موضوع؛ تحلیل گفتمان ولایت‌فقیه در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی و محمول؛ روش تفسیر ساختاری تفکیک می‌گردد، لذا تعاریف موجزی از مفاهیم این دو بخش ارائه شده، سپس پیشینه عناوین مشابه موضوع تحقیق با استفاده از سایر روش‌های تحلیلی ارائه می‌گردد.

۱-۱. گفتمان ولایت‌فقیه

گفتمان غالب جمهوری اسلامی ایران است که بر پایه اندیشه‌ها، آراء، نظریات، رهنمودها و تدابیر حضرت امام خمینی^(ره) و حضرت امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) شکل گرفته است و ریشه در آموزه‌های دینی مکتب اسلام دارد و بر اساس اصل کارآمد ولایت‌فقیه در تصمیم‌گیری‌ها و اداره امور کشور در جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی برای مسئولان و کارگزاران نظام، هدایت‌گر بوده و تصمیم‌ها و انجام فعالیت‌ها را در همه سطوح همسو، هماهنگ و هم‌افزا می‌نماید.

نظریه ولایت‌فقیه نیز با رویکرد چپستی، چرایی و چگونگی جهاد اقتصادی، از بیانات ایشان استخراج شده و به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول شماره (۱) نظریه ولایت فقیه از جهاد اقتصادی با لحاظ چپستی، چرایی و چگونگی؛

چگونگی	چرایی	چپستی		مرجع نظریه
		عرصه دشمن	عرصه اقتصاد	
شیوه اقدام و رفتار فرد/ جامعه	هدف	عرصه دشمن	عرصه اقتصاد	مرجع نظریه
کوشش در اداره اقتصاد خود، قیام کردن و عدم غفلت ^۷ تولید توسط همه اقشار و به هر طریق ^۸	نجات خودمان؛ نباید تحت نظارت یک کشور و یا تحت بیرق کفر باشیم ^۵	محاربه‌ای بین اسلام و کفر ^۳	استقلال اقتصادی؛ مدیریت اقتصاد ^۲	حضرت امام خمینی (ره)

۱. «... اقتصاد ما باید متحول بشود؛ اقتصاد وابسته به اقتصاد مستقل متبدل بشود». (صحیفه نور، جلد ششم، ص ۴۶۰)؛ بخشی از پیام رادیو تلویزیونی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران به ملت و اعلام «جمهوری اسلامی»، مورخ ۱۳۵۸/۱۲/۱۲، <http://www.imam.khomeini.ir>
۲. «... باید کوشش کنیم و اقتصاد خودمان را خودمان اداره بکنیم». (صحیفه نور، جلد یازدهم، ص ۴۲۶)؛ سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع اعضای موسسه مبارزه با اعتیاد «مبارزه با مواد مخدر»، مورخ ۱۳۵۸/۱۰/۵، از سایت <http://www.imam.khomeini.ir>
۳. «... شما در حال جنگید الآن. یک جنگی است که جنگ اقتصادی است و یک محاربه‌ای است، یک محاربه‌ای الآن مابین اسلام و کفر است» (همان).
۴. «... در هر صورت، همه قشرها الآن موظف‌اند که کوشش کنند برای حفظ آرامش و فعالیت کنند، بیکار نشینند، فعالیت بکنند، کار بکنند تا اینکه بتوانند مملکت خودشان را نجات بدهند». (صحیفه نور، جلد دهم، ص ۳۸۴)؛ سخنرانی امام خمینی (ره) درباره مقایسه بین انقلاب ایران و سایر انقلاب‌ها، مورخ ۱۳۵۸/۸/۶، از سایت <http://www.imam.khomeini.ir>
۵. «... نمی‌شود که ما تحت نظارت یک کشوری باشیم که به دین اعتقاد ندارد و ما برویم تحت بیرق کفر این یکی از مسائل مهم است» (صحیفه نور، جلد یازدهم، ص ۴۲۶)؛ سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع اعضای مؤسسه مبارزه با اعتیاد «مبارزه با مواد مخدر»، مورخ ۱۳۵۸/۱۰/۵، از سایت <http://www.imam.khomeini.ir>
۶. «... [مردم] می‌خواهند که اقتصاد مملکتشان در دست خودشان اداره بشود» (صحیفه نور، جلد پنجم، ص ۱۶). سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع ایرانیان مقیم خارج درباره زیان‌های مادی و معنوی شاه، مورخ ۱۳۵۷/۸/۲۷، از سایت <http://www.imam.khomeini.ir>
۷. «... مادامی که ملت، پشتیبان مجلس و دولت و قوای مسلح هستند و دولت و مجلس و قوای مسلح در خدمت ملت به‌ویژه قشرهای محروم می‌باشند و جلب رضای خداوند را در این خدمت متقابل، می‌نمایند، هیچ قدرتی توانایی آسیب رساندن به این نظام مقدس را ندارد و اگر خدای‌خواسته یکی از این دو یا هر دو از خدمت متقابل دست بردارند، شکست جمهوری اسلامی و اسلام بزرگ، اگرچه در درازمدت، حتمی است. بنابراین، ترک این خدمت متقابل که به شکست اسلام و جمهوری اسلامی منتهی می‌شود از بزرگ‌ترین گناهان کبیره است که باید از آن اجتناب شود، چنانچه این خدمت از واجبات بزرگ است که باید به آن قیام نمایند. برادران عزیز و خواهران محترم، در این هنگام که ابرقدرت‌ها و قدرت‌ها از هر طرف برای نابودی جمهوری اسلامی و اسلام عزیز بر ما یورش کرده‌اند، با غفلت از وظیفه و سهل‌انگاری، دین و دنیای این ملت مظلوم در خطر است». (شش تذکر امام خمینی (ره) به ملت، دولت، مجلس و قوه قضاییه ۱۳۶۲/۱۰/۱۲)، از سایت [Khomeini.ir](http://www.khomeini.ir)
۸. «... الآن وقت سازندگی است که همیشه بیشتر از آن قدم اول است و امروز است که یک روز حساسی است بر ملت ایران می‌گذرد و بر کشور ما که باید همه با هم هم‌صدا، بدون هیچ اختلاف و بدون هیچ اغراض شخصیه قیام کنیم و این کشور را از سر و از نو بسازیم». (سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع روحانیون کردستان درباره اتحاد در راه سازندگی - هوشیاری در مقابل توطئه‌ها، مورخ ۱۳۵۸/۷/۴)، از سایت [Khomeini.ir](http://www.khomeini.ir).

چگونگی	جراپی	چیستی		مرجع نظریه
		عرصه دشمن	عرصه اقتصاد	
شیوه اقدام و رفتار فرد/ جامعه	هدف	عرصه دشمن	عرصه اقتصاد	مرجع نظریه
هماهنگی و همکاری مردم و مسئولین ^۴ ، استمرار حرکت جهادی ^۵	ختشی کردن و عقیم کردن تلاش دشمن ^۳	تلاش خصم آلود و غرض آلود دشمن ^۲	مبارزه اقتصادی ^۱	امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)
حرکت مستمر همه‌جانبه هدف‌دار هدفمند و هوشمندانه و با توکل به خدای متعال و با اعتماد به حمایت الهی ملت ایران با نیت ختشی کردن و عقیم کردن تلاش خصم آلود و غرض آلود دشمن ^۶				

«مأخذ: یافته‌های تحقیق»

۱. «... اگر بخواهیم در ادبیات امروز ما برای «جهاد» معادلی پیدا کنیم، می‌شود «مبارزه»، «جهاد اقتصادی، یعنی مبارزه اقتصادی»». (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جمع مردم و کارکنان صنعت نفت عملویه مورخ ۱۳۹۰/۱/۸)، از سایت Khamenei.ir

۲. «... جهاد اقتصادی؛ یعنی حرکت مستمر همه‌جانبه هدفدار ملت ایران با نیت ختشی کردن و عقیم کردن تلاش خصم آلود و غرض آلود دشمن». (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار فعالان بخش‌های اقتصادی کشور مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۶)، از سایت Khamenei.ir.

۳. همان

۴. «... یک شرط دیگر، حفظ اتحاد و انسجام ملی است. این اتحادی که امروز در میان مردم و در بین مردم و مسئولین وجود دارد، مردم به مسئولین خودشان علاقه‌مندند، به آن‌ها اعتماد دارند، به آن‌ها کمک می‌کنند، با آن‌ها همراهی می‌کنند، بین خود مردم اتحاد و وحدت وجود دارد، بایستی باقی بماند و روزبه‌روز تقویت شود» (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حرم مطهر رضوی در آغاز سال، مورخ ۱۳۹۰/۱/۱)، از سایت Khamenei.ir.

۵. «... امروز هرکسی بتواند به اقتصاد کشور کمک بکند، یک حرکت جهادی انجام داده است» (بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حرم مطهر رضوی، مورخ ۱۳۹۴/۱/۱)، از سایت Khamenei.ir.

۶. همان

۲-۱. جهاد اقتصادی

مقوله‌ای مانند «جهاد اقتصادی» که عطف به فرمایشات نوروزی رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به‌عنوان شعار سال ۱۳۹۰، مورد تأکید معظم‌له قرار گرفت، از مصادیق اهداف پیچیده و عمیق بوده و طراحی و برنامه‌ریزی برای تحقق هدف برشمرده‌شده و الزامات و تمهیدات اجرایی بیان‌شده در حول آن، مستلزم به‌کارگیری توان مدیریتی قوی، منسجم و هماهنگ بین دستگاه‌های اجرایی و مرجع مدیریت راهبردی نظام است.

دانایی فرد و همکاران معتقدند تمهیدات اجرایی تابعی از جامعه هدف است، به این صورت که مشخص شود مخاطبان خط‌مشی در جامعه چه کسانی هستند و سپس با توجه به آن‌ها تمهیدات و ابزارهای اجرایی را انتخاب کرد (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۹).

جهاد اقتصادی؛ یعنی حرکت مستمر همه‌جانبه هدف‌دار ملت ایران با نیت خنثی کردن و عقیم کردن تلاش خصم‌آلود و غرض‌آلود دشمن (از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش‌های اقتصادی مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۶).

جهاد اقتصادی؛ یعنی حرکت هدفمند و هوشمندانه و با توکل به خدای متعال و با اعتماد به حمایت الهی (از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهوری و اعضای هیئت دولت مورخ ۱۳۹۰/۶/۶).

اگر بخواهیم در ادبیات امروز ما برای «جهاد» معادلی پیدا کنیم، می‌شود «مبارزه»، جهاد اقتصادی، یعنی مبارزه اقتصادی (از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در جمع مهندسان و کارگران صنعت نفت مورخ ۱۳۹۰/۱/۸).

در تجمیع و تلفیق سه تعریف یادشده از جهاد اقتصادی که توسط رهبر معظم انقلاب صورت گرفته است، تعریف جامعی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جهاد اقتصادی؛ یعنی حرکت و مبارزه اقتصادی مستمر، همه‌جانبه، هدفمند، هوشمندانه، با توکل به خدای متعال و با اعتماد به حمایت الهی ملت ایران با نیت خنثی کردن و عقیم کردن تلاش خصم‌آلود و غرض‌آلود دشمن در حوزه اقتصاد.

«جهاد اقتصادی» از ترکیب اضافی «جهاد» و «اقتصاد» تشکیل شده است. با توجه به تعریف لغوی و اصطلاحی جهاد و اقتصاد، جهاد اقتصادی؛ یعنی حرکتی جدی، پایمردانه و سخت‌کوشانه در راه فراهم کردن وسایل و ابزار مادی زندگی انسان‌ها. چنانچه این نگاه را در افق چشم‌انداز کشور بیان کنیم، جهاد اقتصادی یک حرکت جدی و سخت‌کوشانه برای نیل به رتبه اول اقتصادی در منطقه است (احمدی، ۱۳۹۱ الف: ۱۰).

مفهوم جهاد اقتصادی که ترکیب مضاف از دو مفهوم جداگانه جهاد و اقتصاد است، به معنای مبارزه و تلاشی جدی و خستگی‌ناپذیر در حوزه اقتصاد و در مقابله با دشمن است. وجود دو عنصر مقابله با دشمن و نیز ضرورت ایثار در جهاد اقتصادی باعث می‌شود این مفهوم از هرگونه تلاش اقتصادی دیگری از جمله همت مضاعف و کار مضاعف متفاوت و متمایز باشد (عبدالملکی، ۱۳۹۱: ۹۴).

تعریف عملیاتی محقق از جهاد اقتصادی در پایان‌نامه مزبور به این شرح ارائه شده است: «برنامه، کار، تلاش و حرکتی مستمر، همه‌جانبه، آگاهانه و هوشمندانه آحاد جامعه مسلمین شامل مردم و مسئولین است که در مقابله با اقدامات خصمانه دشمن در اقتصاد، از جمله تحریم‌ها، عقب‌ماندگی‌ها و محدودیت‌ها، برای کسب رضای الهی صورت می‌گیرد. این اقدام‌ها با به‌کارگیری توانمندی‌ها و منابع داخلی در بخش‌های تولید، توزیع و مصرف، منجر به افزایش بهره‌وری، ایجاد ثروت، رشد، پیشرفت، استقلال اقتصادی، استغنائی از بیگانگان، تحقق نظام اقتصاد اسلامی و عدالت اقتصادی می‌شود».

۲. پیشینه‌شناسی تحقیق

البته در برخی مطالعات و پروژه‌های تحقیقاتی، مشابهت‌هایی در بخشی از عنوان مقاله مشاهده شده است؛ اما در بردارنده روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری در موضوع نبوده است. استاجی و همکاران در مقاله خود مبانی جهت‌گیری در برنامه‌ریزی اقتصادی را شامل الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و شاخص‌های کلان اجتماعی برشمرده‌اند و سازگاری این مبانی را با دهه عدالت و پیشرفت و نیز سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام، منتج به طرح «نقشه جامع جهاد اقتصادی» می‌دانند.

استاجی و همکاران در نتیجه‌گیری مقاله خود آورده‌اند: الزامات کلی تحقق نقشه جامع «جهاد اقتصادی» عبارت‌اند از: روحیه جهادی، مقاومت، مداومت و پایداری، خودسازی فردی و ملی، توجه غیر مادی به اقتصاد، بالا بردن سطح بصیرت، لزوم اخلاص، حرکتی همگانی در جهاد، مبارزه با تحریم‌ها و کمبودها، جلوگیری از موازی‌کاری، توجه به محیط‌زیست در تولید، حرکتی در مسیر نیاز، محتوای اسلامی داشتن حرکت، توجه خاص به اقتصاد، همت مضاعف و نوآوری در رسیدن به هدف، تصدیق عقب‌ماندگی و یافتن راه علاج آن، اولویت دادن به پروژه‌های ناتمام، مسیر پیشرفت صحیح، لزوم توجه به نیروی جوان، روحیه کار و عدم تبلی و غفلت نکردن از بقیه عرصه‌ها، پرهیز از شتاب‌زدگی در تصویب طرح‌ها. بیشترین وظیفه در «جهاد اقتصادی» متوجه عموم مردم و بعد مسئولین می‌باشد و نقش مسئولین اغلب متمرکز بر بسترسازی برای اصلاح الگوهای مصرف و حمایت از اقتصاد تولیدی در کشور است (استاجی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰۶).

روش اجرای این تحقیق داده‌بنیاد بوده و اطلاعات و مواد اولیه تحقیق به روش کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از منابع مکتوب مانند آثار پژوهشی، تحلیلی و توصیفی استفاده شده است. استفاده از روش تحلیل بنیادی به صورت نظری مدنظر محقق بوده است و مشروح نتایج در قالب مقوله‌بندی‌های علی، محوری، راهبردی، محیطی، واسطه‌ای و پیامدی آمده است.

تحقیق «تبیین سیستمی رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص جهاد اقتصادی» (احمدی، ب ۱۳۹۱، تهران)، روش اجرای این تحقیق استفاده از رویکرد سیستمی و روش تبیین سیستمی بوده است، سیستم پیشنهادی جهاد اقتصادی در قالب ورودی‌ها، خروجی‌ها، فرآیند پردازش، شاخصه بازخوردگیری و محیط سیستم ارائه شده است؛ احمدی در مقاله خود رهنمودهای رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در خصوص جهاد اقتصادی را با استفاده از روش سیستمی تبیین نموده است. وی در نتیجه‌گیری به ذکر اجزاء سیستم جهاد اقتصادی به شرح زیر می‌پردازد: محیط سیستم جهاد اقتصادی و شرایط عمل این سیستم، مواردی از قبیل اهداف تعیین شعار سال، شعارهای سال‌های قبل، اهداف و ضرورت‌های طرح شعار جهاد اقتصادی و فعالیت‌ها و سیستم‌های دیگر اقتصادی مطرح در

کنار سیستم جهاد اقتصادی همچون برنامه پنجم توسعه، سیاست‌های کلی اصل ۴۴، سند چشم‌انداز و دهه پیشرفت و عدالت می‌باشد، ورودی‌های سیستم جهاد اقتصادی عبارت‌اند از: استحکام معنویت در جامعه، عدم ابتلای کشور به مسائل حاشیه‌ای، حفظ اتحاد و انسجام ملی، تکیه به نیروی درونی و ذاتی، نیروی انسانی توانمند و باایمان و مهیا کردن بسترهای اقتصادی و مشارکت مستقیم مردم در اقتصاد. خروجی‌های این سیستم نیز عبارت‌اند از: نشان دادن قدرت نظام اسلامی در حل مشکلات اقتصادی، الگو شدن برای سایر ملت‌ها و رشد اقتصادی بر مبنای افزایش بهره‌وری، نحوه عمل و پردازش این سیستم نیز روحیه جهادی و مجاهدت بیان شده است. شاخص عملکردی و بازخورگیری سیستم جهاد اقتصادی، تحقق رشد سالانه هشت درصد ذکر شده است (همان).

مقاله؛ «بررسی قابلیت‌های تفکر استراتژیک مدیران عالی در تحقق جهاد اقتصادی» ناصر پورصادق و سعید علوی وفا، ۱۳۹۱. این پژوهش از نظر نوع کاربردی بوده است و نظر به اینکه برای اولین بار انجام می‌شود، توسعه‌ای نیز محسوب می‌شود. روش پژوهش آمیخته با استفاده از روش موردی - زمینه‌ای و رویکرد اثبات‌گرایی، تفسیرگرایی است.

اخوان و همکاران در نتایج تحقیق خود تحت عنوان «تبیین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی در کشور با بهره‌گیری از روش دیمتل و آی اس ام» (اخوان و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۸) از الگوی تلفیقی دیمتل و مدل ساختاری تفسیری استفاده کرده‌اند و درنهایت در چهار دسته (زیرساخت، پیشران، حاکمیت و اقتصاد مقاومتی) عوامل هشت‌گانه‌ای را با استفاده از مدل ساختاری تفسیری به ترتیب از تأثیرگذارترین به تأثیرپذیرترین، در دسته‌ها طبقه‌بندی کرده‌اند که عوامل حمایتی و فرهنگی در سطح ۱ (زیرساخت)، عوامل اجتماعی، فناوری و انسانی در سطح ۲ (پیشران) و عوامل دولتی-سیاسی و اقتصادی در سطح ۳ (حاکمیت) و درنهایت اقتصاد مقاومتی در سطح ۴ (اقتصاد مقاومتی) تعریف شده است.

جمع‌بندی پیشینه‌های مرتبط با موضوع مقاله

نقاط افتراق: از جمله وجوه افتراق با سایر پژوهش‌ها تأکید این پژوهش بر ارائه الگوی ساختاری تفسیری از جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی بر اساس تحلیل گفتمان امام و رهبری است.

وجوه اشتراک: این پژوهش نیز همچون سایر تحقیقات و پژوهش‌های انجام‌شده تحلیل بیانات ولایت‌فقیه را مدنظر قرار داده است.

نقاط مغفول‌مانده: تحلیل کیفی مدل ساختاری تفسیری در دانشگاه عالی دفاع ملی سابقه کمتری دارد و مطلوب است پایان‌نامه‌های نظام حکومتی الگوی دانشگاه در بهره‌برداری بهینه از نتایج تحقیقات از روش‌های متنوع موجود بهره‌برداری نمایند.

نوآوری: انتظار می‌رود کاربرد روش ساختاری تفسیری در راستای تکمیل نتایج به‌دست‌آمده از روش‌های تحلیلی دیگر مانند تحلیل محتوا و تحلیل گفتمان در تفسیر و تحلیل بیانات امام و رهبری و نیز روش داده‌بنیاد، منجر به نوآوری در طراحی مدل مفهومی، مدل تحلیلی و مآلاً نتایج تحقیق در قالب یک روش آمیخته کیفی، در تحقیق حاضر شود.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق به لحاظ رویکرد کیفی است و به لحاظ ماهیت توسعه‌ای و کاربردی است، زیرا مسئولین در رده‌های مدیریتی می‌توانند از نتایج آن بهره‌برداری نمایند، روش جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، کتابخانه‌ای و نیز استفاده از سایت‌های علمی و رسمی معتبر بوده است، روش تحلیل داده‌ها روش تحلیل گفتمان و تحلیل محتوا بوده است که در این مقاله از نتایج این روش‌ها که بخشی از موضوع پایان‌نامه دکتری نویسنده بوده است، در ارائه مدل ساختاری تفسیری، استفاده شده است.

با عنایت به ماهیت تحقیق که از رویکرد کیفی برخوردار است (روش‌های نرم استفاده گردیده است)، لذا محقق به‌صورت اکتشافی به دنبال پاسخگویی به سؤالات مطرحه بوده

و از این روی فرضیه‌ای ارائه نگردیده است، در تحقیقات کیفی، پژوهش‌ها به صورت سؤال-محور می‌باشند و فرضیه‌محور نیستند.

اهم ابعاد و مؤلفه‌های جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی از بیانات ولایت‌فقیه با استفاده از روش تحلیل گفتمان و تحلیل محتوای بیانات ولایت‌فقیه بر اساس کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی استخراج گردیده است، لذا نحوه دستیابی به شاخص‌ها و مؤلفه‌ها از روش‌های مزبور، موضوع این تحقیق نیست و فقط از نتایج مطالعات انجام‌شده قبلی نویسنده، برای استفاده در روش ساختاری تفسیری بهره‌برداری شده است. در این مقاله روابط بین ابعاد و مؤلفه‌های استخراج‌شده از منظر پیشران، مؤثر بودن، وابسته و تابع بودن و ارتباط آن‌ها در طبقات و سطوح مختلف، مورد تحلیل قرار خواهد گرفت.

انتخاب نهایی شاخص‌ها و مؤلفه‌ها با استفاده از روش پرسشنامه از نظر خبرگان بهره گرفته و از پایایی و روایی لازم برخوردار بوده است. در استفاده از روش ساختاری تفسیری از نظر محقق در تعریف رابطه علی مؤلفه‌ها بر یکدیگر استفاده شده است و می‌توان در تعریف رابطه علی مؤلفه‌ها بر یکدیگر، بر نظرات جمع بیشتری از صاحب‌نظران و خبرگان در استفاده از روش ساختاری تفسیری تکیه نمود که در آن صورت میانگین نظرات خبرگان مبنای ایجاد مدل ساختاری تفسیری خواهد بود.

از آنجا که برای الگوسازی ساختاری تفسیری نرم‌افزار محاسبه‌کننده، مقادیر ماتریس‌های خودتعاملی ساختاری در دسترس نبود، کلیه محاسبات بر اساس نرم‌افزار اکسل و توسط محقق انجام شده، در خصوص انجام سازگاری روابط بین متغیرها مراتب بر اساس برنامه‌ای در نرم‌افزار Matlab اجرا شده است و در نهایت تبیین روابط طبقات، روابط بین مؤلفه‌ها و نتایج حاصل از تحلیل MICMAC توسط محقق صورت گرفته است.

این الگوسازی ابتدا به تفکیک بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل گفتمان و تحلیل محتوای بیانات امام خمینی^(ره) و برای تعداد ۲۵ مؤلفه و بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) برای تعداد ۱۴ مؤلفه انجام شده است، سپس نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل‌های مزبور برای ۱۶ مؤلفه استخراج شد، برای تهیه الگوی نهایی، کلیه گویه‌ها، مضامین و مؤلفه‌ها که در مراحل

مختلف که به صورت مستقل و تأثیرگذار یا وابسته و تأثیرپذیر حائز بیشترین امتیاز بر اساس تحلیل MICMAC بودند، در الگوی جمع‌بندی نتایج شامل ۱۶ مؤلفه به کار گرفته شدند.

برای ساخت الگوی نهایی تحت عنوان «جمع‌بندی نتایج» ابتدا گویه‌ها به ترتیب الفبا سورت شد و در سطر و ستون جدول، ماتریس خودتعاملی ساختاری به شرح زیر درج شد.

در ادامه بر اساس منطق زیر، تعریف روابط بین متغیرها انجام شد، V به معنای اینکه متغیر سطر I^{ام} بر متغیر ستون J^{ام} اثر دارد، A به معنای اینکه متغیر ستون J^{ام} بر متغیر سطر I^{ام} اثر دارد، O به این معناست که هیچ‌یک از دو متغیر بر یکدیگر اثری ندارند و X به این معناست که هر دو متغیر بر یکدیگر اثر دارند و اثر متقابل است.

جدول شماره (۲): منطق روابط بین متغیرها

	IJ	JI
V	۱	۰
A	۰	۱
X	۱	۱
O	۰	۰

«مأخذ: یافته‌های تحقیق»

ماتریس خودتعاملی ساختاری

بر اساس معادله‌هایی که توسط محقق در اکسل نگارش شد، سطرها و ستون‌ها بر اساس منطق جدول فوق به شرح زیر تکمیل و محاسبه انجام شد، همان‌گونه که ملاحظه می‌گردد، قطر ماتریس محل تلاقی متغیر با خودش نتیجه «یک» را در بردارد، جمع امتیازها در انتهای سطرها رتبه متغیر پیشران یا تأثیرگذار^۱ و در انتهای ستون‌ها متغیر وابسته یا تأثیرپذیر^۲ را نشان می‌دهد، در نهایت بر اساس برنامه‌ای که در نرم‌افزار Matlab اجرا می‌شود، سازگاری بین متغیرها انجام می‌شود، به این معنا که اگر از منظر محقق رابطه A

^۱ Driver Power Rank

^۲ Dependency Rank

آنگاه B و B آنگاه C برقرار باشد، بایستی رابطه A آنگاه C نیز برقرار باشد که چون بررسی رابطه دو دویی متغیرها و شناسایی این سازگاری زمان‌بر و طاقت‌فرساست، این بخش از کنترل روابط بین متغیرها توسط برنامه نرم‌افزاری در Matlab اجرا شده و نتایج آن در قالب ماتریس سازگار شده استفاده شده است.

الگوی ساختاری تفسیری

یکی از روش‌های طراحی سیستم‌ها، به‌ویژه سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی، الگوسازی ساختاری تفسیری است، در این رویکرد، با بهره‌گیری از ریاضیات، رایانه و نیز مشارکت متخصصان، طراحی سیستم‌های بزرگ و پیچیده صورت می‌گیرد. این تکنیک برآمده از نظریه شبکه و گراف است. الگوسازی ساختاری تفسیری توسط وارفیلد^۱ معرفی و تبیین شد. این تکنیک افراد و گروه‌ها را توانمند می‌سازد که روابط پیچیده بین تعداد زیادی عناصر را در یک موقعیت پیچیده تصمیم، ترسیم کنند. این تکنیک، الگوهای ذهنی ناپیوسته و غیر شفاف را به الگوهای سودمند مشاهده‌پذیر خوب تعریف شده تبدیل می‌کند. این تکنیک می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای نظم بخشیدن و جهت دادن به پیچیدگی و آشفتگی روابط بین متغیرها عمل کند.

مراحل روش‌شناسی تحقیق، مبتنی بر الگوسازی ساختاری تفسیری، شامل مراحل زیر می‌باشد:

- مرحله ۱: انتخاب و توصیف مجموعه اجزای تشکیل‌دهنده سیستم.
- مرحله ۲: تعریف رابطه محتوای (بافتاری) میان اجزای سیستم.
- مرحله ۳: تشخیص تعامل میان اجزای سیستم بر اساس رابطه بافتاری تعریف شده.
- مرحله ۴: ساخت ماتریس مجاور^۲ (ماتریسی دودویی و مربع) و محاسبه ماتریس دسترسی.
- مرحله ۵: افزابندی سیستم به سطوح مختلف.

مرحله ۶: ترسیم دایگراف (نمودار) سیستم (در اینجا سیستم، همان الگوی فرآیندی است) (خداداد حسینی، ۱۳۹۰: ۸۸).

لطیفیان در مقاله خود این مدل را به شرح زیر تعریف کرده و مراحل آن را بیان کرده است (لطیفیان، ۱۳۹۲: ۲۰۲).

مدل‌سازی ساختاری تفسیری ارتباطات متغیرها را مشخص می‌کند در واقع کار مدل‌سازی ساختاری تفسیری، ساختاردهی به عناصر و تعیین رابطه مفهومی بین ابعاد است. به بیان دیگر، ابزاری است که به وسیله آن، گروه می‌تواند بر پیچیدگی بین عناصر غلبه کند. برای اجرای مدل، سه گام اصلی زیر ضروری است:

۱. شناسایی ابعاد و شاخص‌ها با استفاده از ادبیات موضوع: با بررسی ادبیات ارائه شده در زمینه مورد نظر، ابعاد و شاخص‌های آن شناسایی می‌شوند.
۲. تعیین رابطه مفهومی بین ابعاد با استفاده از رویکرد مدل‌سازی ساختاری تفسیری: در این گام روابط بین ابعاد موضوع مورد نظر با به‌کارگیری مدل‌سازی ساختاری تفسیری و استفاده از رابطه مفهومی مورد تحلیل قرار گرفته است. برای به‌کارگیری مدل، مراحل زیر انجام شده است.

۲-۱) تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری: ماتریس خودتعاملی ساختاری از ابعاد موضوع مورد نظر و مقایسه آن‌ها تشکیل شده است.

۲-۲) تشکیل ماتریس دریافتی: ماتریس دریافتی از تبدیل ماتریس خودتعاملی ساختاری به یک ماتریس دو ارزشی (صفر-یک) حاصل گردیده است. برای استخراج ماتریس دریافتی در صورت وجود رابطه، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر منظور شده است.

۲-۳) تعیین روابط و سطح‌بندی بین ابعاد: برای تعیین روابط و سطح‌بندی ابعاد باید مجموعه خروجی‌ها و مجموعه ورودی‌ها را برای هر بُعد از ماتریس دریافتی استخراج نمود. مجموعه خروجی‌ها شامل خود بُعد و ابعادی که از آن تأثیر می‌پذیرند. مجموعه ورودی‌ها شامل خود بُعد و مجموعه ابعادی که بر آن تأثیر می‌گذارند. سپس مجموعه روابط دوطرفه هر یک از ابعاد مشخص می‌شود، یعنی تعداد ابعاد که در دو مجموعه ورودی و خروجی

تکرار شده است. ابعاد بر اساس مجموعه‌های حاصله سطح‌بندی می‌شوند. به‌طور معمول، ابعادی که مجموعه خروجی و مجموعه روابط دوطرفه یکسان داشته باشند، ابعاد سطح بالایی سلسله‌مراتب را تشکیل می‌دهند. بنابراین ابعاد سطح بالایی منشأ هیچ بُعد دیگری نخواهند بود. هنگامی که سطح بالایی تعریف گردید، از دیگر ابعاد تفکیک می‌شود. سپس به‌واسطه یک فرآیند همسان، سطوح بعدی مشخص می‌شوند (آزار و بیات: ۲۰۰۸).

۳) ترسیم مدل و شبکه تعاملات ابعاد: با توجه به روابط در رابطه ابتدایی میان عناصر و سطح‌بندی بین عوامل، مدل مفهومی مورد نظر ترسیم می‌شود (آزار، ۲۰۱۰: ۱۳).

۴. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

ابعاد و مؤلفه‌های گفتمان بیانات امام خمینی^(ره) و امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) بر اساس تحلیل گفتمان و تحلیل محتوا و پس از نظرخواهی از خبرگان به شرح زیر می‌باشد:

۴-۱. ابعاد و مؤلفه‌های گفتمان حضرت امام خمینی^(ره)

نظر به اهمیت مبانی فکری و زیرساخت‌های حاکمیتی که توسط معمار کبیر انقلاب پایه‌ریزی شده است و پیشرفت عادلانه مورد نظر که هدفی جز توسعه و تحکیم همین مبانی فکری و زیرساخت‌های حاکمیتی ندارد، ضرورت دارد که نظرات و فرمایشات حضرت خمینی^(ره) دقیقاً در تنظیم و تدوین الگو، ملاک عمل قرار گیرد (گروه مطالعات امنیتی - راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۸۸: ۶۹). از آنجا که نظرات فقهی - اقتصادی ولی فقیه از جمله منابع تشکیل نظام جمهوری اسلامی ایران است، بدیهی است تطبیق الگوی مورد نظر این پژوهش می‌بایست در جهت تحقق اهداف و نیت‌های راهبردی، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی باشد. از سویی دیگر، رهبر معظم انقلاب رجوع به منظومه فکری حضرت امام خمینی^(ره) را برای حفظ انقلاب تأکید نموده‌اند و در شرایط کنونی کشور برای مقابله با نقشه‌های شوم و فشارهای اقتصادی دشمن، رجوع به فرامین و فرمایشات ولی فقیه می‌تواند در برون‌رفت از بحران‌های اقتصادی، مفید و مؤثر واقع شود. برای همین منظور و استخراج نشانه‌های تشکیل‌دهنده، حوزه تحلیل گفتمانی

ولی فقیه، برگرفته از نتایج تحقیقات انجام‌شده قبلی توسط محقق و با استفاده از جمع‌بندی نتایج حاصل از روش‌های تحلیل گفتمان و تحلیل محتوای کمی و کیفی بیانات، فرامین و ابلاغیه‌های فرازمینی از بیانات بنیان‌گذار انقلاب اسلامی درباره جهاد اقتصادی و اقتصاد مقاومتی استخراج گردید.

ابعاد اصلی گفتمان امام خمینی^(ره) در حوزه جهاد اقتصادی عبارت است از: بُعد اجتماعی، بُعد فناوری، بُعد اقتصادی، بُعد سیاسی، بُعد قانونی و بُعد عقیدتی، اخلاق و ارزش‌ها.

شاخص‌ها و مؤلفه‌های مستخرجه از تحلیل گفتمان امام خمینی^(ره) در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر ابعاد یادشده عبارت‌اند از:

بُعد اجتماعی: توجه به توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و امکانات داخلی، جلوگیری از مهاجرت کشاورزان به شهرها، مشارکت همه مردم در حذف مشکلات اقتصادی، نقش مشترک قدرت نظامی، فرهنگی و اقتصادی در رشد اقتصادی، نقش ملت در اقتصاد.

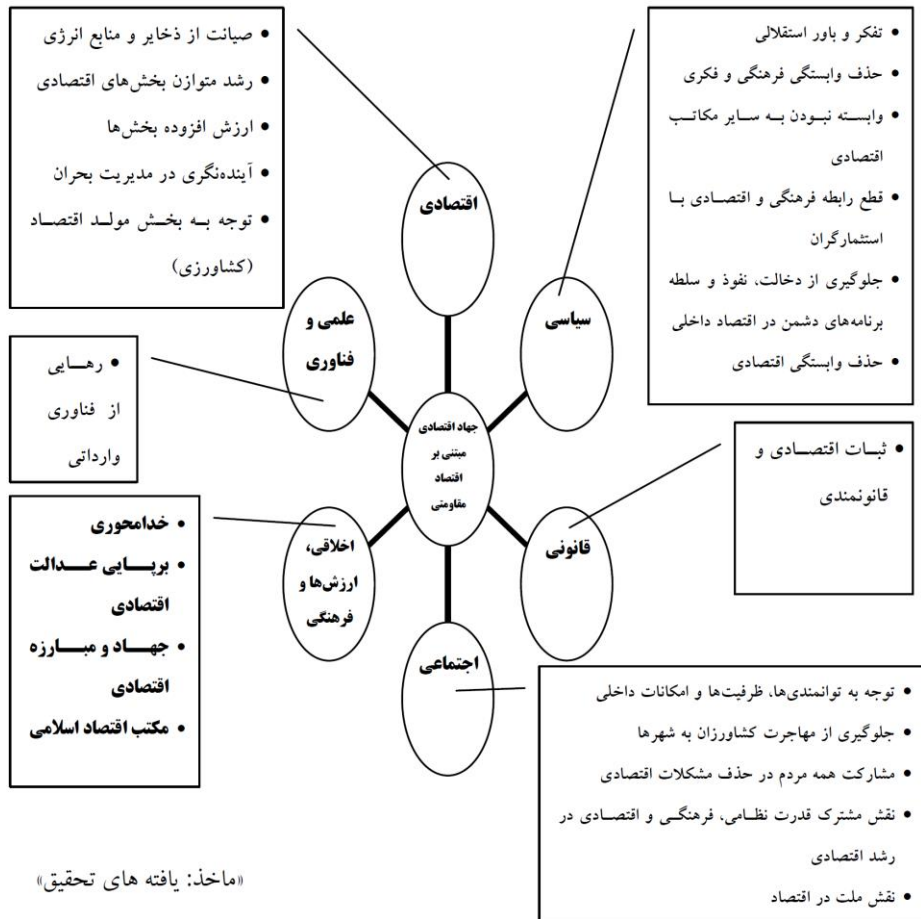
بُعد علمی و فناوری: رهایی از فناوری وارداتی.

بُعد اقتصادی: صیانت از منابع و ذخایر انرژی، رشد متوازن بخش‌های اقتصادی، ارزش افزوده، آینده‌نگری در مدیریت بحران‌ها، بخش مولد اقتصاد (کشاورزی).

بُعد سیاسی: قطع رابطه فرهنگی و اقتصادی با استثمارگران، تفکر و باور استقلالی، حذف وابستگی فرهنگی و فکری، وابسته نبودن به سایر مکاتب اقتصادی، جلوگیری از دخالت، نفوذ و سلطه برنامه‌های دشمن در اقتصاد داخلی، حذف وابستگی اقتصادی.

بُعد قانونی: ثبات اقتصادی و قانونمندی.

بُعد اخلاقی، ارزش‌ها و فرهنگی: برپایی عدالت اقتصادی (رفع نیاز محرومین و مستضعفین)، مجاهدت (جهاد و مبارزه اقتصادی)، مکتب اقتصاد اسلامی، خدامحوری.

نمودار شماره (۱): ابعاد و مؤلفه‌های استخراج‌شده از بیانات امام خمینی^(ره) در موضوع جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی؛

۲-۴. ابعاد و مؤلفه‌های گفتمان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

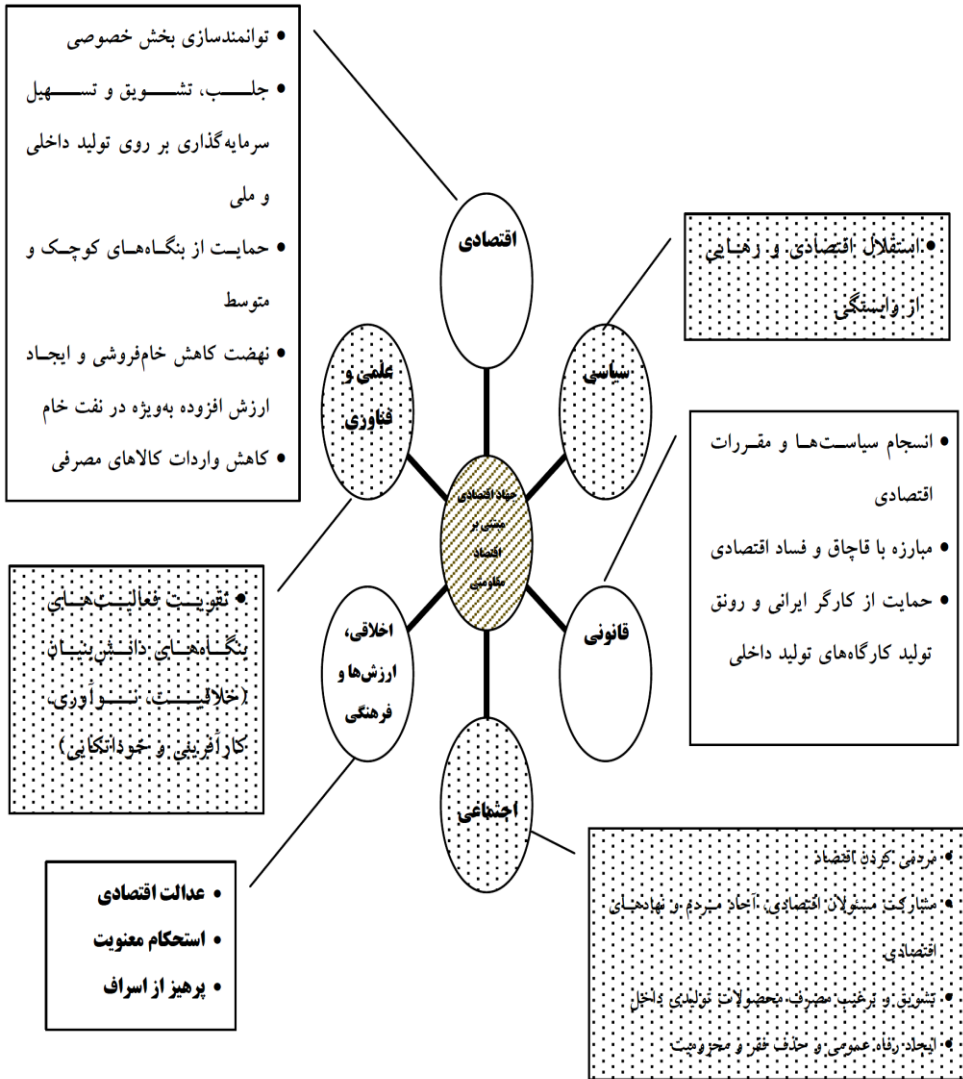
تحقق اهداف و آرمان‌های نهفته در ارزش‌های انقلاب اسلامی که در اندیشه‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به صورت یک کل منسجم و یکپارچه تبلور دارد، نقاط روشنی را در افق‌های بلندمدت ترسیم می‌کند و از مهم‌ترین بخش‌های اندیشه ایشان، وجوه اقتصادی جهاد اقتصادی و اقتصاد مقاومتی است. در زیر به چند فراز به صورت نمونه از بیانات و فرمایشات معظم له در خصوص «جهاد اقتصادی» و «مبارزه اقتصادی» به منظور استخراج

نشانه‌های تشکیل‌دهنده حوزه تحلیل گفتمانی ایشان به تفکیک هر یک از نشانه‌ها و عناصر اشاره می‌شود.

برگرفته از نتایج تحقیقات قبلی انجام‌شده توسط محقق و با استفاده از جمع‌بندی نتایج حاصل از روش‌های تحلیل گفتمان و تحلیل محتوای کمی و کیفی بیانات، فرامین و ابلاغیه‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های اصلی گفتمان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه جهاد اقتصادی استخراج گردید و عبارت‌اند از: بُعد اجتماعی، بُعد علمی و فناوری، بُعد اقتصادی، بُعد سیاسی، بُعد قانونی و بُعد اخلاقی، ارزش‌ها و فرهنگی.

شاخص‌ها و مؤلفه‌های مستخرجه از تحلیل گفتمان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر ابعاد یادشده عبارت‌اند از:

بُعد اجتماعی: مردمی کردن اقتصاد، مشارکت مسئولان اقتصادی، آحاد مردم و نهادهای اقتصادی، تشویق و ترغیب مصرف محصولات تولیدی داخلی، ایجاد رفاه عمومی و حذف فقر و محرومیت، **بُعد فناوری:** تقویت فعالیت‌های بنگاه‌های دانش‌بنیان (خلاقیت، نوآوری، کارآفرینی و خوداتکایی)، **بُعد اقتصادی:** مانند توانمندسازی بخش خصوصی، جلب، تشویق و تسهیل سرمایه‌گذاری بر روی تولید داخلی و ملی، حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط، نهضت کاهش خام‌فروشی و ایجاد ارزش افزوده به‌ویژه در نفت خام، کاهش واردات کالاهای مصرفی، افزایش بهره‌وری در عوامل تولید، **بُعد سیاسی:** مانند استقلال اقتصادی و رهایی از وابستگی، **بُعد قانونی:** مانند انسجام سیاست‌ها و مقررات اقتصادی، مبارزه با قاچاق و فساد اقتصادی، حمایت از کارگر ایرانی و رونق تولید کارگاه‌های تولید داخلی، **بُعد اخلاقی، ارزش‌ها و فرهنگی:** مانند عدالت اقتصادی، استحکام معنویت، پرهیز از اسراف.

نمودار شماره (۲): ابعاد و مؤلفه‌های استخراج‌شده از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در موضوع جهاد

اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی؛

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

۵. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

جمع‌بندی تحلیل ساختاری تفسیری بیانات امام خمینی^(ره) و امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)

با توجه به متغیرها و مؤلفه‌های تحلیل MICMAC از نتایج تحلیل ساختاری تفسیری بیانات امام خمینی^(ره) با ۲۵ متغیر به جز متغیر یازدهم، همه متغیرها به‌عنوان متغیر رابط بیشترین تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را داشتند، همچنین عطف به تحلیل MICMAC از نتایج تحلیل ساختاری تفسیری بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) با ۱۴ متغیر، متغیرهای ۴ و ۸ و ۹ و ۲ و ۱۰ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ به‌عنوان متغیر رابط بوده‌اند، متغیرهای مشترک و مضامین مشابه در بین متغیرهای رابط تطبیق داده شد و چهار متغیر از ۲۴ متغیر باقی‌مانده از تحلیل متغیرهای رابط بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) حذف شد، از میان متغیرهای باقیمانده (۲۰ متغیر)، از نتایج تحلیل گفتمان بیانات امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)، تعداد هشت متغیر رابط که بیشترین تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را داشته، انتخاب شد و در مجموع تعداد ۱۶ متغیر برای جمع‌بندی تحلیل ساختاری تفسیری بیانات ولایت‌فقیه انتخاب گردید که ماتریس خودتعاملی ساختاری آن به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره (۳): ماتریس خودتعاملی ساختاری بیانات ولایت‌فقیه:

Structural Self Interaction Matrix(SSIM)- ماتریس خودتعاملی ساختاری		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
(مؤلفه‌ها، شاخص‌ها)		-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
استفاده از همه ظرفیت‌ها و امکانات	-	X	V	A	A	A	O	O	O	O	V	O	O	X	O	O	O
استقلال اقتصادی	+	V	X	O	A	X	O	O	O	V	X	O	A	V	V	X	O
افزایش نقش ملت در اقتصاد	+	A	O	X	A	O	O	V	O	A	O	A	O	V	O	X	V
الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	+	A	A	A	X	V	V	V	X	V	X	V	V	X	V	V	V
برنامه‌ریزی بر اساس اولویت‌های ملی	+	A	X	O	V	X	O	V	O	V	V	V	V	X	O	O	O
پیش‌بینی مشکلات و بحران‌های اقتصادی برای کشور	+	O	O	O	V	O	X	O	A	O	O	O	O	O	V	O	V
تحقق اقتصاد رقابتی	+	O	O	V	V	V	O	X	A	A	A	A	O	X	O	O	O
توانایی علمی و تکنولوژیکی	+	O	O	O	X	O	A	A	X	V	X	O	V	V	O	V	V
توانمندسازی بخش خصوصی	+	V	V	A	V	V	O	A	V	X	V	V	O	O	V	X	O
ثبات اقتصادی و قانونمندی	+	O	X	O	X	V	O	A	X	V	X	O	O	V	V	V	X
خصوصی‌سازی کامل و کاهش حجم دولت	+	O	O	A	V	V	O	A	O	V	O	X	O	V	O	O	O
صیانت از ذخایر و منابع انرژی	+	X	A	O	V	V	O	O	V	O	O	O	X	X	X	O	A

Structural Self Interaction Matrix(SSIM) - ماتریس خودتعاملی ساختاری																	
(مؤلفه‌ها، شاخص‌ها)	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	
عدالت اقتصادی-اجتماعی	۱	O	V	V	X	X	O	X	V	O	V	V	X	X	O	X	X
عدم اجازه دخالت و نفوذ دشمن به اقتصاد	۲	O	V	O	V	O	V	O	O	V	V	O	X	O	X	O	V
کرامت و تعالی نیروی انسانی	۳	O	X	X	V	O	O	O	V	X	V	O	O	X	O	X	A
مبارزه با مفساد اقتصادی	۴	O	O	V	V	O	V	O	V	O	X	O	A	X	V	A	X

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

با استفاده از منطق تعریف‌شده بین روابط جدول زیر (ماتریس دسترسی پذیری) از جدول ماتریس خودتعاملی ساختاری استخراج می‌شود:

جدول شماره (۴): ماتریس دسترسی پذیری بیانات ولایت فقیه

Reachability Matrix - ماتریس دسترسی پذیری																		
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	رتبه پشوران - Driver Power Rank	
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۵	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۵
۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۷	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۸	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۱	۱		۱۵
۹	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۳	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۴	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۵	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
۱۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱		۱۶
	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۵	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	۱۵	۱۶	۱۶		
Dependency Rank - رتبه وابستگی																		

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

رتبه متغیر (ها) در نمودار روابط بین متغیرها از پایین به بالا به دست می‌آید و پس از حذف متغیر (های) رتبه اول از سطر و ستون جدول نتایج، دوباره تقاطع ستون‌های ج و الف به دست می‌آید و به همین ترتیب، روابط بین متغیرها در نمودار روابط حاصل می‌گردد.

جدول شماره (۶) استخراج سطح اول روابط بین متغیرها و مؤلفه‌ها

متغیر	خروجی	ورودی	اشتراک با ورودی	سطح ۱
۱	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۲	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۳	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۴	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۵	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	
۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	
۷	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۸	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	
۹	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۱۰	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱

متغیر	خروجی	ورودی	اشتراک با ورودی	سطح ۱
۱۱	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۱۲	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۱۳	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	
۱۴	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۱۵	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱
۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶	۱

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

متغیرهای ردیف ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۷ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ در تقاطع سطح اول انتخاب می‌شوند و این ردیف از سطر و ستون جدول تقاطع حذف می‌شود و دوباره مقایسه بین تقاطع‌ها صورت می‌گیرد.

جدول شماره (۷) استخراج سطح دوم روابط بین متغیرها و مؤلفه‌ها:

متغیر	خروجی	ورودی	اشتراک با ورودی	سطح ۲
۵	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	۵ و ۸ و ۱۳	۵ و ۸ و ۱۳	۲
۶	۶ و ۸ و ۱۳	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	۶ و ۸ و ۱۳	
۸	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	۵ و ۶ و ۸	۵ و ۶ و ۸	۲
۱۳	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	۵ و ۶ و ۸ و ۱۳	

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

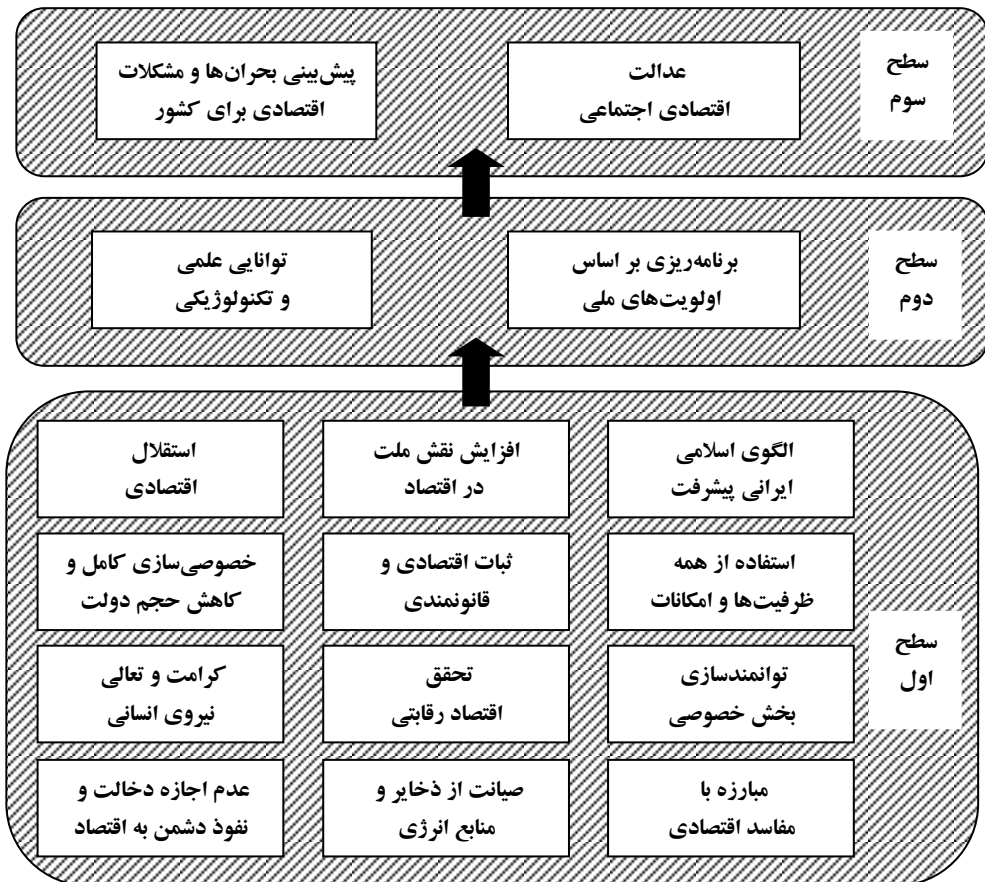
در جدول بالا ملاحظه می‌شود متغیرهای ۵ و ۸ در سطح دوم نمودار جای گرفته و این ردیف‌ها از سطرها و ستون‌های جدول حذف شده و جدول به شرح زیر به دست می‌آید.

جدول شماره (۸) استخراج سطح سوم روابط بین متغیرها و مؤلفه‌ها:

سطح ۳	اشتراک با ورودی	ورودی	خروجی	متغیر
۳	۱۳ و ۶	۱۳ و ۶	۱۳ و ۶	۶
۳	۱۳ و ۶	۱۳ و ۶	۱۳ و ۶	۱۳

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

همان‌گونه که از جدول سطح سوم بالا ملاحظه می‌گردد، متغیرهای ردیف ۶ و ۱۳ سطح سوم و نهایی نمودار را تشکیل می‌دهند.

نمودار شماره (۳) سطوح متغیرها و روابط بین آن‌ها بر اساس روش تحلیلی تفسیری

مأخذ: «یافته‌های تحقیق»

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق و در جمع‌بندی بیانات ولایت‌فقیه ملاحظه می‌گردد برای تحقق اهداف آرمانی «عدالت اقتصادی و اجتماعی» و «توان پیش‌بینی مشکلات و بحران‌های اقتصادی کشور» که تأثیرپذیرترین مؤلفه‌ها هستند، وابسته به تحقق «برنامه‌ریزی بر اساس اولویت‌های ملی»

و افزایش «توانایی علمی و تکنولوژیکی» است که تحقق این مرحله نیز وابسته به اجرا و تحقق مؤلفه‌های دیگری؛ شامل مجموعه‌ای از اهداف آرمانی و راهبردی «استقلال اقتصادی»، «تحقق اقتصاد رقابتی»، «کرامت و تعالی نیروی انسانی»، سیاست‌ها «افزایش نقش ملت در اقتصاد» - سیاست کلی اصل ۴۴-، «ثبات اقتصادی و قانونمندی»، برنامه‌ها «تدوین الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت»، سازمان‌دهی «استفاده از همه ظرفیت‌ها و امکانات» و اقدامات عملیاتی و اجرایی «خصوصی‌سازی کامل و کاهش حجم دولت»، «توانمندسازی بخش خصوصی»، «صیانت از ذخایر و منابع انرژی» و نظارت و کنترل «مبارزه با مفاسد اقتصادی» می‌باشد.

این اقدامات، هماهنگی و انسجام نظری و عملی بیشتری را در قوای سه‌گانه طلب می‌نماید و همچنان که به فرمان مقام معظم رهبری، ستاد اقتصادی سران قوا شکل گرفت، اهمیت نهادسازی و ساختار متناسب برای برنامه‌ریزی، اجرا و نظارت در بین قوا مستلزم نهادسازی در بدنه قواست و حداقل یک وزارتخانه با هدف تحقق آرمان اقتصاد مقاومتی لازم است تا این برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت، هماهنگی و پیاده‌سازی و نظارت‌ها را انجام دهد، به عبارتی ارکان جهت‌ساز فراهم است ولی ارکان عملیات و اجرایی فاقد سازمان اجرا، انسجام و کارایی لازم در ارزیابی و نظارت بر تحقق هدف مزبور است.

وظایف این نهاد یا وزارتخانه مانند وظایف و مسئولیت‌های سازمان پدافند غیر عامل (در حوزه دفاع و امنیت ملی) در سطح ملی و مانند وظایف و مسئولیت‌های سازمان برنامه‌بودجه (در حوزه نظارت برنامه‌ای و مالی) در سطح دستگاه‌ها و نظام اجرایی کشور است که تبدیل سازمان مزبور به وزارتخانه و قرار گرفتن برنامه‌ها و محورهای عملیاتی آن در رأس برنامه‌های سایر وزارتخانه‌ها و نیز ارتباط، هماهنگی با همه سازمان‌ها، نهادها و

تشکل‌های غیردولتی (متعلق به بخش خصوصی و تعاونی) و آموزش و فرهنگ‌سازی مناسب برای امکان تحقق اهداف، سیاست‌ها و توصیه‌های راهبردی ولایت‌فقیه از ضرورت‌های جاری کشور به شمار می‌رود.

در مقایسه نتایج این تحقیق با تحقیقات مشابه ملاحظه می‌گردد، مؤلفه‌های ۱۲ گانه سطح اول که بیشترین تأثیرگذاری را دارند از لحاظ دسته‌بندی با نتایج تحقیق اخوان و همکاران که عوامل حمایتی و فرهنگی را بیشترین عوامل اثرگذار دسته‌بندی کرده است کاملاً سازگاری دارد، به عبارتی مؤلفه‌های «کرامت و تعالی نیروی انسانی»، «استقلال اقتصادی»، «افزایش نقش ملت در اقتصاد»، «توانمندسازی بخش خصوصی» که می‌توان این عوامل را در عداد «عوامل فرهنگی» دسته‌بندی کرد و «عوامل حمایتی» را شامل «ثبات اقتصادی و قانونمندی»، «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت»، «استفاده از همه ظرفیت‌ها و امکانات»، «خصوصی‌سازی کامل و کاهش حجم دولت»، «تحقق اقتصاد رقابتی»، «صیانت از ذخایر و منابع انرژی» و «عدم اجازه دخالت و نفوذ دشمن به اقتصاد» برشمرد.

همچنین در سطح بعدی که مؤلفه‌های «برنامه‌ریزی بر اساس اولویت‌های ملی» و «توانایی علمی و تکنولوژیکی» قرار گرفته است، با سطح بعدی نتایج تحقیقات اخوان و همکاران که «عوامل پیشران» را به عوامل اجتماعی، فناوری و انسانی دسته‌بندی کرده است، سازگار است، نتایج به دست آمده در این تحقیق در سطح سوم که عوامل تأثیرپذیر می‌باشند شامل مؤلفه‌های «عدالت اقتصادی و اجتماعی» و «پیش‌بینی مشکلات و بحران‌های اقتصادی برای کشور» است که در مقایسه با نتایج پژوهش مزبور که در سطوح سه و چهار عوامل دولتی - سیاسی و اقتصادی را منجر به تحقق اقتصاد مقاومتی تعریف کرده است، تعارض و اختلافی مشاهده نمی‌شود.

در پاسخ به سؤالات فرعی تحقیق نتایج معیارها و مؤلفه‌های گفتمان ولایت‌فقیه در حوزه جهاد اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، اخلاق، ارزش‌ها و فرهنگی، علمی و فناوری و درنهایت قانونی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

در بُعد اقتصادی شامل هشت مؤلفه «توان پیش‌بینی مشکلات و بحران‌های اقتصادی کشور»، «برنامه‌ریزی براساس اولویت‌های ملی»، «تدوین الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت»، «افزایش نقش ملت در اقتصاد»، «خصوصی‌سازی کامل و کاهش حجم دولت»، «توانمندسازی بخش خصوصی»، «تحقق اقتصاد رقابتی» و «صیانت از ذخایر و منابع انرژی» می‌باشد.

پیشنهاد در بُعد اقتصادی، توانمندسازی بخش غیردولتی و کاهش واقعی حجم دولت به‌عنوان یک اولویت ملی و به‌ویژه به‌منظور صیانت از ذخایر و منابع انرژی و تحقق اقتصاد رقابتی است، در این خصوص مطلوب است روش‌های متنوع‌تری - ساخت، اجاره، واگذاری- برای واگذاری مالکیت، مدیریت و یا هر دو در سهام متعلق به دولت به کار رود و نظارت قاطعانه برای افزایش و یا لاقط حفظ سطح اشتغال و حجم سرمایه‌گذاری حتی در سال‌های پس از واگذاری به عمل آید.

در بُعد سیاسی شامل دو مؤلفه «استقلال اقتصادی» و «عدم اجازه دخالت و نفوذ دشمن به اقتصاد» می‌باشد. پیشنهاد در این بُعد، برخورداری از باور به استقلال اقتصادی نزد مدیران اجرایی و دل‌ن بستن به مساعدت‌ها و حمایت‌های خارجی در نجات اقتصاد بومی است و بایستی با بصیرت و برخورداری از اطلاعات فراگیر، از برنامه‌های دشمن مطلع گشته و مسیرهای دخالت و نفوذ دشمن به اقتصاد را مسدود نمود.

در بُعد اجتماعی شامل دو مؤلفه «کرامت و تعالی نیروی انسانی» و «استفاده از همه ظرفیت‌ها و امکانات» می‌باشد. پیشنهاد در این بُعد، توجه به حداقل سطح معیشت مردم و فراهم کردن شرایط اشتغال، ازدواج و حداقل سطح درآمد در تأمین معاش خانوار است که در این زمینه تدوین اصولی برای صرفه‌جویی و مصرف در بُعد ملی و رعایت آن و افزایش بهره‌وری در استفاده از منابع ملی مورد تأکید است.

در بُعد اخلاق، ارزش‌ها و فرهنگی؛ شامل یک مؤلفه «عدالت اقتصادی و اجتماعی» است. تحقق عدالت اقتصادی و عدالت اجتماعی بایستی خواسته و مطالبه دائمی عموم مردم از مسئولین و قوای سه‌گانه باشد و رسانه‌ها از این رسالت مهم پشتیبانی نمایند.

در بُعد علمی و فناوری؛ شامل یک مؤلفه «توانایی علمی و فناورانه» است. رتبه برتر علم و فناوری در منطقه مانند آنچه در چشم‌انداز ۱۴۰۴ بیان شده است، بایستی پیگیری و عملیاتی شود، جلوگیری از فرار مغزها و حمایت و توسعه از واحدهای خودجوش و مردمی دانش‌بنیان متشکل از جوانان متخصص، خلاق، نوآور و کارآفرین یک اولویت ملی باشد.

در بُعد قانونی شامل دو مؤلفه «مبارزه با مفاسد اقتصادی» و «ثبات اقتصادی و قانونمندی» است. ثبات نسبی در شاخص‌های کلان اقتصاد و بهره‌مندی از ثبات و شفافیت در قوانین تولیدی و تجاری، ضرورت‌هایی برای حفظ و ارتقاء حجم سرمایه‌گذاری است که البته مبارزه جدی و همه‌جانبه با مفاسد اقتصادی می‌تواند عموم مردم را در تجمیع و هدایت سرمایه‌های خرد آن‌ها توجیه نموده و همراه سازد.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع روحانیون کردستان درباره اتحاد در راه سازندگی - هوشیاری در مقابل توطئه‌ها، مورخ ۱۳۵۸/۷/۴، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir).
- سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع ایرانیان مقیم خارج درباره زیان‌های مادی و معنوی شاه، صحیفه نور، جلد پنجم، ص ۱۶، مورخ ۱۳۵۷/۸/۲۷، از سایت <http://www.imam-khomeini.ir>
- بخشی از پیام رادیو تلویزیونی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران به ملت و اعلام «جمهوری اسلامی»، صحیفه نور، جلد ششم، ص ۴۶۰، مورخ ۱۳۵۸/۱/۱۲، از سایت <http://www.imam-khomeini.ir>
- سخنرانی امام خمینی (ره) در باره مقایسه بین انقلاب ایران و سایر انقلاب‌ها، صحیفه نور، جلد دهم، ص ۳۸۴، مورخ ۱۳۵۸/۸/۶، از سایت <http://www.imam-khomeini.ir>
- سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع اعضای مؤسسه مبارزه با اعتیاد «مبارزه با مواد مخدر»، صحیفه نور، جلد یازدهم، ص ۴۲۶، مورخ ۱۳۵۸/۱۰/۵، از سایت <http://www.imam-khomeini.ir>
- شش تذکر امام خمینی (ره) به ملت، دولت، مجلس و قوه قضاییه ۱۳۶۲/۱۰/۱۲، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir)
- بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حرم مطهر رضوی در آغاز سال، مورخ ۱۳۹۰/۱/۱، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir)
- بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در جمع مردم و کارکنان صنعت نفت عسلویه مورخ ۱۳۹۰/۱/۸، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir)
- بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار فعالان بخش‌های اقتصادی کشور مورخ ۱۳۹۰/۵/۲۶، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir)
- بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حرم مطهر رضوی، مورخ ۱۳۹۴/۱/۱، از سایت [Khamenei.ir](http://www.khamenei.ir)
- احمدی، م؛ مروی سماورچی، ع (۱۳۹۱)، «زمینه‌های تحقق جهاد اقتصادی در قانون اساسی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج*، ۱۵(۵۷)، زمستان ۹۱.
- احمدی، م (الف ۱۳۹۱)، «تبیین رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص مفهوم، مؤلفه‌ها و ابعاد جهاد اقتصادی»، *نشست‌نامه تخصصی پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج*، مرداد ۱۳۹۱، صص ۳۹-۹.

- احمدی، م (ب ۱۳۹۱)، «تبیین سیستمی رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص جهاد اقتصادی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج*، ۱۵(۵۵)، تابستان ۹۱.
- احمدی، م (۱۳۹۳)، تبیین مؤلفه‌های جهاد اقتصادی از نظر حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، مرکز مطالعات حدیث ولایت.
- اخوان، پ؛ ایمانی، س و نبی‌زاده، م (۱۳۹۵)، تبیین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی در کشور با بهره‌گیری از روش دیمتل و آی اس ام، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، ۴(۵۳)، بهار ۱۳۹۵، صص ۳۵-۲.
- استاجی، ع و همکاران (۱۳۹۱)، نقشه جامع جهاد اقتصادی از دیدگاه مقام معظم رهبری: راه‌کار ارتقاء بهره‌وری ملی، *مجموعه مقالات همایش جهاد اقتصادی*؛ تبیین مفهومی جهاد اقتصادی و الگوهای عملی آن، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- پورصادق، ن؛ علوی وفا، س (۱۳۹۱)، «بررسی قابلیت‌های تفکر استراتژیک مدیران عالی در تحقق جهاد اقتصادی»، *فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک*، دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۲(۴۸).
- خداداد حسینی، س و همکاران (۱۳۹۰)، طراحی الگوی فرآیندی تدوین راهبردی پابرجا در شرایط عدم قطعیت، *مطالعات مدیریت راهبردی*، ش ۵، بهار ۱۳۹۰.
- دانایی‌فرد، ح (۱۳۹۰)، «تبیین اجرای جهاد اقتصادی با محوریت یکپارچگی سیاست‌های ملی، طراحی مدل مفهومی و چالش‌های فرا رو»، *اندیشه مدیریت راهبردی*، ۵(۲)، پاییز و زمستان ۹۰، پیاپی ۱۰، صص ۲۴-۵.
- سعیدی، ع؛ زاهدی وفا، م (۱۳۹۰)، رهیافتی اسلامی به نقش رفتارهای مصرفی در ایجاد و گسترش بحران‌های اقتصادی، *مطالعات اقتصاد اسلامی*، ۴(۱)، پیاپی ۷.
- عبدالملکی، ح (۱۳۹۱)، «تناسب جهاد اقتصادی و دهه پیشرفت و عدلت»، *نشست‌نامه تخصصی پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج*، مرداد ۱۳۹۱، صص ۹۸-۸۵.
- لطیفیان، ا (۱۳۹۲)، طراحی و تأیید مدل مفهومی بهره‌وری کارکنان با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری، *پژوهشنامه مدیریت تحول*، ۵(۱۰)، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، صص ۲۱۸-۱۹۲.

ب. منابع انگلیسی

- Panahifar, F., Byrne, P.J., Heavey, C. 2014. ISM analysis of CPFIR implementation barriers, *International Journal Of Production Research*, 52, 18, pp. 5255-5277.

